

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976

BRNO 1978

Lokalita, jak bylo při průzkumu zjištěno, je svým jihozápadním okrajem 250 m vzdálena od sídliště v prostoru "Nové chmelnice" na kótě 229,0 /viz PV 1974, Brno 1975, s 11 /.

Nově zjištěný sídelní komplex se nachází jižně od polní cesty z Lipníku do Oseku /přes kótu 229,0 /, která je pokračováním lipenské ulice B. Němcové. První objekty jsou od cesty vzdáleny 80 - 100 m a jsou reprezentovány tmavými obdélníkovými skvrnami bez povrchových nálezů, takže je můžeme interpretovat jako hrobové jámy. Největší koncentrace narušených objektů zaujímá 50 m široký pruh, který v délce 250 - 300 m /v době průzkumu nebylo možno sledovat východní okraj /lemuje první, pravobřežní terasu Bečvy. Západní okraj tvoří stromořadí a vysoké vedení do osady Nové Dvory. Celkem se nám podařilo rozpoznat kolem sta objektů, které lze na základě nalezeného materiálu datovat do období lineární keramiky, lengyelské kultury, kanelované keramiky, starší doby bronzové /? /, lidu popelnicových polí a slovanské /8. - 9. století /.

Současně byl proveden i sběr na sídlišti lidu s lineární keramikou v prostoru "Nové chmelnice", který doplnil kolekci silexů a keramiky zdobené "notovými hlavičkami". Další osadu lidu s lineární keramikou a z období popelnicových polí nalezl J. Tomáš na pravém břehu potoka Trnávkvy jižně od zmíněné již polní cesty Lipník - Osek.

Neue prähistorische Siedlungen bei Lipník nad Bečvou /Bez. Přerov/. In der Feldflur "Haškovec" wurde bei Tiefackerung unter dem neuen Hopfengarten ein Siedlungskomplex gestört, der mit der Besiedlung der Träger mit Linearbandkeramik beginnt und einer slawischen Niederlassung aus dem 8. - 9. Jahrhundert endet.

NOVĚ ZJIŠTĚNÉ LOKALITY VE VELKÝCH HOŠTICÍCH

/okr. Opava /

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

R. Jatzek z Velkých Hoštic upozornil pracovnice AÚ ČSAV - expozitury v Opavě na výskyt pravěkých předmětů v prostoru obce. Nálezy se koncentrují do dvou oblastí. První z nich zaujímá jihovýchodní sektor obce a je vymezen ulicemi Mírovou, Opavskou a Mlýnskou, dále mlýnským náhonem a cestou vedoucí východně od místního hřbitova. Povrchovými sběry se nám podařilo prokázat osídlení z období lineární keramiky, popelnicových polí a ze 14. - 16. století.

Druhá lokalita leží západně od obce v poloze "U rozvodny", jihovýchodně od křižovatky okresní silnice Opava - V. Hoštice - Hlučín se železniční tratí Opava - Hlučín. V získaném materiálu se nám podařilo rozpoznat zlomky keramiky lidu s nálevkovitými poháry, dobrodružnickou skupinu /poč. 5. stol. n.l. / a nálezy z období slovanského /8. - 9. stol. /. Posledně jmenovaný nález je mimořádně důležitý, neboť prokazuje druhou /mimo kostrový hrob z Hněvošic / slovanskou lokalitu na Hlučínsku.

Neu festgestellte Lokalitäten in Velké Hoštice /Bez. Opava /. Im Raume der Gemeinde und in der Feldflur "U rozvodny" wurden neue Lokalitäten aus dem Zeitabschnitt der Linearbandkeramik, Trichterbecherkeramik, Urnenfelderkultur, Guttentaggruppe, slawischen Kultur und dem 14. - 16. Jahrhundert festgestellt.

HRADISKO U KOBEŘIC

/okr. Opava /

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

V rámci ústavního úkolu, jímž byla pověřena expozitura v Opavě, který spočívá ve sledování a doplnění nálezového katastru Severomoravského kraje, uskutečnila expozitura na jaře 1976 tři výzkumné lety na Opavsku a Hlučínsku. Při nich se podařilo zachytit řadu nových lokalit. Bohužel nepřítel počasí /sucho / nám nedovolila ve větším rozsahu uskutečnit pozemní ověření leteckých pozorování, a tak jednou oblastí, kde jsme mohli konfrontovat výsledky získané při letech, byla oblast severně od Kobeřic.

Zde se nám podařilo v prostoru kóty 273,3 východně od sádrovcových dolů a 150 m od polské státní hranice zjistit mohutnou fortifikaci /val a příkop /, která přetíná širokou šíjí ostrožny bezejmenného potůčku tekoucího do říčky Troje. Pro vzrostlou vegetaci se nám nepodařilo na vnitřní ploše hradiska získat materiál, který by je datoval. Pouze na valu jsme našli stípanou industrii a zlomky keramiky, které na základě důlkovaných lisén a římsovitých okrajů můžeme rámcově datovat

do období eneolitu. Nález pochází zřejmě z objektů poškozených při budování fortifikace a jsou pro ni terminem ante quem.

Další lokality jsme ověřovali na jižním a severním svahu kóty 260,9 na katastru Sudic. Nalezené silexy a keramika kladou jižní stanici do období eneolitu. Severní naleziště datují nádoby s orámovanými prsovitými vypnuliny do období lužické keramiky a typická, na kruhu robená keramika do časného středověku /10. - 11. stol. /.

Der Burgwall bei Kobeřice /Bez. Opava/. Nördlich von Kobeřice /Bez. Opava / stellten Angestellte des AÚ ČSAV Brno - Expositur Opava eine mächtige Fortifikation fest, die die Sporenlage mit der Kote 273,3 durchschneidet; die Datierung des Burgwalles war vorläufig nicht möglich.

NOVÉ MOŽNOSTI ODSTRAŇOVÁNÍ STIMULÁTORŮ KOROZE Z ARCHEOLOGICKÝCH ŽELEZNÝCH NÁLEZŮ

Ladislav Págo, AÚ ČSAV Brno

1. Úvod

Archeologické železné předměty, které tvoří rozsáhlou materiálovou skupinu, jsou nejčastěji napadány a rozrušovány především chloridovou korozí. Tento typ stimulátorů koroze se vyskytuje u většiny archeologických želez a v nepříznivých podmínkách uložení může vlivem jejich působení dojít k rychlému poškození nebo dokonce i rozpadu materiálu.

Dosavadní způsoby zneškodňování agresivních složek /Čupr-Págo 1974 / nebo jejich odstraňování /Čupr-Págo 1975 /, které se v konzervátorské praxi plně osvědčily, lze rozšířit o další metodu, snadno a s výhodou realizovatelnou na každém konzervátorském pracovišti. Nová metoda /Bresle 1976/ se týká možnosti nanášení nátěrových hmot na zrezivělý povrch železa po odstranění nebezpečných stimulátorů z vrstev rzi. Pro archeologická železa se zde jeví další možnost jejich úpravy nanášením konzervačních, případně jiných obvyklých hmot na stabilizovanou rez. V podstatě jde o dokonalou přípravu povrchu před jeho pokrýváním nátěrovými hmotami, tedy konzervačními prostředky. Některé stabilizační úpravy, například deionizace /Págo 1977 /, jsou oproti uváděné metodě poměrně složitější, náročnější, příp. i nákladnější.

Teoretická základna nové popisované metody spočívá v některých náležitostech, které je možno shrnout stručně do několika bodů :

- a/ Před nanášením nátěrových, případně konzervačních hmot na povrchy železných kovů je třeba provést jejich pečlivé očištění, aby mohl být uskutečněn permanentní protikorozní povlak.
- b/ Z důvodů požadované dlouhodobé životnosti provedených úprav je nutné dokonalé a úplné odstranění vrstev rzi a okujů s povrchu upravovaných předmětů. To úzce souvisí s otázkou výběru jednoduchých, nenákladných a účinných postupů odstranění rzi, od použití železných kartáčů až k odrezovacím přípravkům.
- c/ Všechny uvedené i další postupy v uskutečňované ochraně kovových předmětů jsou poměrně časově náročné, proto je přirozenou snahou najít takový postup, jímž by se odstraňování rzi docílilo méně obtížnými cestami.

2. Funkce přeměňovačů a stabilizátorů rzi

Upravovací prostředky tohoto typu přeměňují kysličníky železa na nižší kysličník typu magnetitu. Tím se tvoří ochranná pasivační vrstva magnetitu v blízkosti povrchu železa, která se stává velmi dobrým základem pro nanášení antikorozních nátěrů a prostředků.

Plně vyvinutá rez však nemůže být přeměněna v homogenní a celistvou vrstvu nižšího kysličníku, jež by dokonale ulpívala ke kovovému základu. Použitím přeměňovačů resp. stabilizátorů rzi nejsou však z korozní vrstvy odstraňovány nebezpečné korozní urychlovače, např. chloridy, siřičitany, sírany a podobně. Tyto sloučeniny zůstávají ve rzi a urychlují korozní podrezávání v blízkosti vrstvy použitého ochranného povlaku.

Přeměna normální rzi v ochrannou vrstvu jiných kysličníků není však jediným řešením. Čistá a v určitém rozsahu i celistvá rez, zbavená přítomných solí, může být dobrým základem pro nanášení nátěrových nebo konzervačních systémů. Předpokládá se tedy účinné odstranění všech nečistot, jakými jsou např. soli, různé usazeniny, mastnota, voda a další.

Je známo, že většina rozpustných solí je ze rzi odstraňována nejjednodušším způsobem, např. omýváním nebo vyluhováním v destilované vodě. Avšak na druhé straně se do upravované rzi vnáší voda, která podporuje korozi. Přesto však zkoušky ukázaly, že nátěry na rzi zbavené solí při čišťení destilovanou vodou jsou trvanlivější, než např. na předmětech, které se tomuto čištění nepodrobily. Jde tedy o zásadu, že při mytí rzi se musí odstranit zbytky solí přítomné ve rzi, resp. v hraniční vrstvě mezi kovovým jádrem a rzí, případně i v důlcích rzi.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976.

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : Bronzová přezka ze slovanského sídliště v Mutěnicích
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 -
Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI-73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné